

พุทธศาสนากับวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อม

ขณะนี้ผู้คนในประเทศต่าง ๆ เกิดตระหนักรู้ถึงวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการดำรงชีวิตต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ถูกทำลายไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นการทำลายพันธุ์พืชและสัตว์นานาชนิด ทำให้ธรรมชาติขาดความอุดมและเสียสมดุล ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นในชั้นบรรยากาศ การปล่อยแก๊สพิษ และวัตถุมีพิษต่าง ๆ ออกสู่อากาศ น้ำ ดิน ทำให้มีฝนเป็นกรด ทำให้อาหารเป็นพิษ ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นที่เรียกว่า สภาวะเรือนกระจก (green house effect) ทำให้โอโซนในชั้นบรรยากาศแหวกไปซึ่งจะทำให้แสงอัลตราไวโอเล็ตจากดวงอาทิตย์ตกต้องผิวโลก และมนุษย์มากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบกายภาพและชีวภาพของโลก รวมทั้งการที่มนุษย์จะเป็นมะเร็งมากขึ้นด้วย ฯลฯ

วิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมเกิดจากมนุษย์ที่มีจำนวนมากเกินหนึ่ง และมีพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากเกินไป อีกหนึ่ง ขณะนี้มีการพูดถึงการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมกันมาก อันหมายถึงว่าในการพัฒนาต่าง ๆ จำเป็นต้องคิดถึงการอนุรักษ์และความงดงามของสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย คงจะต้องมีการกระทำหลายอย่างที่จะแก้ปัญหาวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งคือการสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง ทั้งโดยทางสื่อสารมวลชน โดยระบบการศึกษาทุกระดับ และโดยสถาบันทางศาสนา

พุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักของประเทศไทย จึงควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อมให้แก่สังคม พุทธศาสนานั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างสำคัญ ส่วนที่เป็นวินัยก็เกี่ยวข้องกับการรักษาสีวแวดล้อม ตัวพระสงฆ์เกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ไม่มองเรื่องของมนุษย์โดด ๆ แต่มองที่ความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ก็เป็นไปเพื่อให้เกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่ต้องคำนึงถึงสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวง อันเป็นเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามมรรคแปดก็คือการดำรงชีวิตโดยไม่เบียดเบียนต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช และประดาสสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย

สมควรที่พุทธศาสนิกชนจะนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาวิเคราะห์เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมกันให้ลึกซึ้ง และแสดงให้เห็นปรากฏแก่ชาวโลก อันจะเป็นการประกาศคุณค่าของพุทธศาสนาออกไปให้เป็นที่ยอมรับ และให้มีการนำหลักธรรมมาใช้เพื่อให้โลกรอดพ้นจากวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อม